

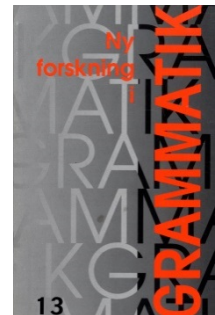
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Kodning af spørgsmålsgentagelse på dansk

Forfatter: Rita Therkelsen

Kilde: P. Durst-Andersen, L. Falster Jakobsen, H. Jansen, J. Pedersen & E. Strudsholm (red.). *Ny Forskning i Grammatik* 13, 2006, s. 215-228

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet. 2006

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Kodning af spørgsmålsgentagelse på dansk

Rita Therkelsen

1. Indledning

Jeg vil i denne artikel¹ vise et eksempel på kodning af noget polyfont på dansk. Så vidt jeg ved, er der ikke tidligere klart peget på fænomenet, og det synes således at være en illustration af at man med de polyfone briller får øje på noget man ellers ikke ville se. Jeg vil først gøre rede for hvad kodningen af spørgsmålsgentagelse går ud på, afsnit 2. Dernæst beskrive den polyfone instruks, eller kodningen, mere præcist via samtaleanalysen, afsnit 3, og til slut vil jeg kort komme ind på de teoretiske overvejelser som opdagelsen af spørgsmålsgentagelsen har givet anledning til, afsnit 4.

2. Spørgsmålsgentagelse

Spørgsmålsgentagelse er på dansk kodet i hv-spørgsmål med neutral ledstilling, traditionelt kaldt ledsætningsledstilling, i modsætning til så at sige hv-førstegangsspørgsmål hvor vi bruger deklarativ ledstilling, traditionelt kaldt hovedsætningsledstilling. Jeg bruger Heltoft og Hansens (på vej) ledstillingsbetegnelser. En spørgsmålsgentagelse spørger til **om** det var spørgsmålet, eller **om det** var spørgsmålet, og det forudsætter altså at der har været stillet et spørgsmål – heraf det polyfone – hvilket et spørgsmål med deklarativ ledstilling ikke gør.

Den deklarativ ledstilling er kendetegnet ved at sætningsadverbiet, A, kommer efter det finitte verbum, Vf, (1):

(1) Peter kører ikke S Vf A

Og den deklarativ ledstilling omfatter også interrogativer, (2):

1. Denne artikel er en meget let omskrevet version af Therkelsen (2005b).

(2) Kører Peter ikke Vf S A

Fundamentpladsen (førstepladsen) er ikke udfyldt ved interrogativer. I den neutrale ledstilling står sætningsadverbiet før det finitte verbum, (3):

(3) (at) Peter ikke kører S A Vf

Den neutrale ledstilling bruges som regel i hv-spørgsmål når sætningen fungerer som ledsætning som i (4):

(4) Man ved aldrig **hvad bier tænker**

Den type er jeg ikke interesseret i. Spørgsmålgentagelsen realiseres med en hovedsætning, dvs. en sætning som har selvstændig sproghandlingsværdi, med neutral ledstilling. Spørgsmålgentagelsessekvensen indebærer i den fuldt udfoldede form 4 ture som i (5) og (6). (5) er fra mit eget korpus, fra et fokusgruppeinterview, (6) er fra BySoc²:

(5) 2. Tør man spørge hvor det var

1. Hva? **Hvor jeg kom fra?**

2. Ja

1. Jeg kommer fra...

(6) 1. Hvad hedder hunden

2. **Hvad han hedder**

1. Ja

2. Han hedder...

Mønsteret er som følger:

Tur 1: (Førstegangs)spørgsmål (deklarativ ledstilling)

Tur 2: Spørgsmålgentagelse (neutral ledstilling) – spørger til **om** det var **det** der blev spurgt til

Tur 3: Bekræftelse på at der **blev spurgt om det** (evt. afkræftelse og gentagelse af det oprindelige spørgsmål)

Tur 4: Svar på førstegangsspørgsmålet

2. Talesprogskorpus fra Nyboder bestående af forskningsinterview. Tilgængeligt på: http://www.id.cbs.dk/~pjuel/cgi-bin/BySoc_ID/index.cgi

En spørgsmålgentagelsessekvens består altså af 1) et spørgsmål, 2) en spørgsmålgentagelse som består af et hv-spørgsmål med neutral ledstilling, og hvor der indholdsmæssigt bliver spurgt til **om det** var spørgsmålet, 3) en bekræftelse på at det **var** spørgsmålet, 4) og til slut svar på det oprindelige spørgsmål. Jeg har fremhævet både *om* og *det* med fed fordi spørgsmålgentagelsen både kan gå på den illokutionære værdi, **om** der var et spørgsmål, og det propositionelle indhold, om det var **det** spørgsmålet gik på. Alle de spørgende pronomener kan indlede en spørgsmålgentagelse. Jeg har ikke fundet nogen eksempler med *hvis*, men det skulle ikke vælte analysen at brugen af *hvis* ikke er særlig frekvent.³ *Om* kan også indlede en spørgsmålgentagelse når *om*-sætningen ikke fungerer som en ledsætning, men som en hovedsætning med selvstændig sproghandlingsværdi som i (7) (fra BySoc, jeg har noteret pausetegn som '(p)'):

- (7) 1. ...men det er jo ikke sådan en direkte uddannelse vel
 2. nej
 1. (p) føler jeg og min mor har også læst senere hen
 2. nå
 1. men (pp) det var ikke lige efter skolen
 2. mm mm du er dygtig i skolen? (p)
 1. **om jeg er dygtig?**
 2. mm
 1. hør (p) nej (pp) jeg ligger sådan (pp) ah jeg kan da godt følge med

Om styrer neutral ledstilling, og der er så ikke tale om kodning på samme måde som med hv-spørgsmål hvor der er et valg mellem to ledstillingsmønstre. Men set fra den funktionelle beskrivelses side må man inkludere *om*-hovedsætninger fordi de kan realisere en spørgsmålgentagelsessekvens. Jeg uddyber den diskussion i afsnit 3. Spørgsmålgentagelser dukker i sagens natur typisk op hvor førstegangsspørgsmålet enten ikke er hørt eller ikke forstået, men i (7) ser den ud til at blive brugt til at vinde tid til at tænke over svaret, pausen efter førstegangsspørgsmålet og det meget tøvende svar kunne tyde på det. Eksempel (8) er eksempel (6) fra BySoc fuldt udfoldet. Der sker det at den interviewede (A) er

3. Jeg kan hurtigt lave en selv: Hvis lille kat er du? Hvis jeg er? Ja. Min egen.

ved at fortælle noget, og interviewerens (B) snakker så til hunden midt i det hele (også hundnavne anonymiseres i BySoc):

- (8)
1. A. ...jeg kan ikke huske det (p) men det har der jo sikkert
 2. [hvad] de store
 3. B. mm
 4. A. de store kanoner har jo nok haft (pp)
 5. B. (til hunden) ja det var da godt det var da godt (p)
 6. A. nu
 7. B. hvad hedder hunden (p)
 8. A. **hvad han hedder**
 9. B. ja
 10. A. han hedder F%%%%%
 11. B. mm (griner) hedder du F%%%%% hva' gør du det (p)
hva hvad vil du sige (p)
 12. A. – nu de bøger som hedder

Den interviewedes *nu* i linje 6 falder samtidigt med interviewerens *hvad* i *hvad hedder hunden* i linje 7, og den interviewede har nok tankerne på det han / hun vil sige, og hører forståeligt nok ikke spørgsmålet til hundnavnet (et emneskift) rigtigt. I linje 12 vender den interviewede så tilbage til sin beretning. I (9) er der en perlerække af spørgsmåls-gentagelser forårsaget af et uklart stillet spørgsmål. Eksemplet er fra et fokusgruppinterview i en virksomhed, ved slutningen hvor der er blevet omdelt et papir med en række ord og udsagn og spørgsmål. G og C er interviewere, J, N, A og Jø er deltagere i fokusgruppinterviewet. G's *dem* i linje 1 refererer til ordene og udsagnene på det omdelte papir:

- (9)
1. G: Hvordan ville I rangordne dem i forhold til jeres egen afdeling?
 2. J: **Hvordan det er eller hvordan vi synes det skal være**
 3. N: **Hvad der er vigtigst for os af alle de ord her**
 4. A: **Eller hvad vi oplever til hverdag**
 5. C: Hvad I oplever i hverdagen ikke
 6. A: **Hvad der er tættest på vores virkelighed** (grin)
 7. Jø: (grin)
 8. C: I kan prøve begge veje
 9. G: Ja, det synes jeg også, hvis vi kan nå det. Det skal gå hurtigt

10. kan jeg se (på klokken, red.)
11. J: Sådan som det skulle være fordi så kan vi slutte på en positiv måde
12. C: Ja, sådan burde det være
13. G: Ja, lad os tage *den sidste* fordi vi har ikke så meget tid
14. – **hvordan det skulle være** hvis det skulle være godt

Ud over at passagen indeholder så mange fine eksempler på spørgsmålgentagelse forårsaget af et uklart spørgsmål – de interviewede kan ikke se hvad deres opgave præcist går ud på – er der også et interessant eksempel i linje 13 i G's sidste replik. Jeg har kursiveret *den sidste* som refererer til et spørgsmål på det omdelte ark: *Hvordan skulle det være?*, og med den neutrale ledstilling i linje 13, *hvordan det skulle være*, iscenesættes det nedskrevne spørgsmål så at sige. Der er i passagen også et eksempel på en hv-hovedsætning med neutral ledstilling som man ikke kan karakterisere som en spørgsmålgentagelse, nemlig C's første replik i linje 5. Det er en næsten ordret repetition af A's spørgsmålgentagelse, og det fungerer som en bekræftelse på at det er A's (og ikke J's eller N's) udlægning af det oprindelige uklare førstegangsspørgsmål interviewerne har været ude efter. Jeg har ikke interviewet på bånd, men intonationen er højst sandsynligt faldende. Det er det eneste eksempel jeg har på at tur 3 i spørgsmålgentagelsessekvensen, bekræftelsen på at det var spørgsmålet, realiseres som en næsten ordret repetition af spørgsmålgentagelsen. Det falder under den kategori som Perrin m.fl. (2003) kalder 'positive reply', se afsnit 3. Men konsekvensen af denne iagttagelse er at man ikke kan sige at neutral ledstilling i hv-spørgsmål altid er bærer af en instruks om spørgsmålgentagelse.

Det er den dog som regel, og af eksempel (10) ses at det er nok at markere ledstillingen, *hvorfor hun*, for at signalere spørgsmålgentagelse. (*hvorfor hun* kan kun fortsættes med A Vf-ledstilling, fx *ikke har*). Eksempel (10) er også fra BySoc:

- (10) 1. og så har hun taget forskellige kurser hen ad vejen
- A. nå har hun det?
1. ja altså hun har taget skrivekursus ik' maskinkursus og
- A. nå ja det kan man jo ikke bare sætte sig til at gøre

1. sprogkurser og sådan noget
- A. nå
1. da hun kom ind i banken der
- A. nå hvorfor gør hun det?
1. **hvorfor hun?**
- A. ja hvorfor gør hun det altså hvad skal hun bruge det til eller er det bare sådan

I (11), som er fra en samtale i et kollektiv (Louise er et synonym for et ellers hemmeligholdt øgenavn som personen med synonymet Vibe har), har jeg også fremhævet *hvad er det* i Oskars tredje replik i linje 5. Den deklarative ordstilling signalerer retorisk spørgsmål – som i modsætning til spørgsmålsgentagelsen er et spørgsmål afsender selv “har opfundet”, og så selv besvarer.

- (11)
1. Oskar: Jeg synes de er gode Louise (latter)
 2. Liv: hvad er det du kører på med Louise
 3. Oskar: **hvad det er** jamen det
 4. Pil: hvornår har du fundet ud af det at hun hedder Louise
 5. Oskar: ja det fandt jeg ud af **hvad er det** en uges tid siden
 6. Vibe: jamen
 7. Pil: kiggede du på dørskiltet eller fandt du bare ud af det fordi hun kom til at afsløre sig selv

Den afgørende pointe er at den neutrale ledstilling i hv-spørgsmål i hovedsætninger forudsætter et spørgsmål en anden har stillet, dvs. at polyfont iscenesætter det en spørgende dialogpartner. I samtaler vil det forudsatte spørgsmål nok altid være eksplicit til stede i samtalen. Men i skrevne tekster kan den kodede betydning udnyttes, og 4-turssekvensen optræder der i en reduceret, eller trunckeret, form hvor hverken tur 1, det forudsatte spørgsmål, eller tur 3, bekræftelsen på at det var spørgsmålet, er udtrykt. Forfatteren Ulrik Høy udnytter af og til denne kodning til at iscenesætte en spørgende dialogpartner som må skulle instantieres som modtager/læseren. I eksempel (12) er der først en spørgsmålsgentagelse, og Ulrik Høy kan ikke svare. Herefter han stiller et retorisk spørgsmål, eller måske snarere et modspørgsmål. Eksemplet er fra klummen “Kongerøgelse” (Høy 2004: 251):

- (12) “Sladderpressens meritter har man derimod næppe megen indflydelse på. Dette helvede af vulgaritet, indiskretion, intimidering af følelser, privatliv og sjælefred, hvor idioter med lange linser ligger på lur og snupper de royale på vej ind til frisøren eller ud af restaurant og airterminal. Det er luset. Det er ytringsfrihedens sump. Det er bunden af mediepølen. Som desværre, lig opdrift af gasser i mose og pissepot, trænger op til de såkaldt pæne medier, hvis ansvarshavende redaktører skulle dunkes på maven, nej holdes i benene og dyppes i potten.

Hvad kongehuset kan stille op med det? Aner det ikke. Har kongehuset et medansvar?

Kongehusets rådgivere har det. De er – efter mine svorent royalistiske begreber – alt for imødekommende....”

Eksempel (13) er uddrag af klummen “Anti-russisk”⁴:

- (13) “Der er en aura af anti-russiske stemninger i den europæiske presse. Det ny Rusland får ringere skudsmål end det gamle Sovjet, generelt, også hos os, det er paradoksalt. **Hvad det skyldes?** Det skyldes fornærmelse blandet op med lokal forskrækkelse over Ruslands attitude – stort land bosser lille land – og det befipper folk i nisselandet.”

“...7-8 år efter var det en realitet. Sovjet røg ud af Rusland, det sovjetiske system kollapsede, de besatte lande blev frie et efter et, tilbage var der de formørkede dele af imperiet med terror, blodig separatisme og hyggelige kongresser i København med mindre hyggelige gæster, som det ny Rusland af gode grunde ikke er synderlig betaget af.

Hvad det drejer sig om? Det drejer sig om at få Rusland ud af Tjetjenien, for man er sur, man er godt og grundigt fornærmet over, at reformationen slog fejl, for det gjorde den jo...”

I forhold til Ulrik Høys tekster er det så en yderligere analytisk pointe at de spørgsmål som læseren så at sige bliver skudt i skoene, er spørgsmål som indholdsmæssigt anerkender Ulrik Høys absolutte autoritet og

4. Lagt på www.weekendavisen.dk d. 14. november 2002 kl. 13.11.

ekspertviden på området. Min centrale pointe er at han i sine tekster udnytter ledstillingskodningen af spørgsmålgentagelse. Et andet skriftligt eksempel er fra Extra Bladets søndagstillæg *Flash*, d. 23/1-2005, s. 9, hvor der er manchet øverst: "Kira Eggers: Sådan scorede jeg Superligastjernen David Nielsen", rubrik nedenunder: "Så skal de nok spille strip-poker". Artiklen starter sådan her:

- (14) **Hvor alvorligt det er?** Jeg ser i hvert fald ikke andre, og så kan man jo håbe på, at det samme er tilfældet i den anden ende, siger en forelsket Kira Eggers.

Her bruges den trunkeerede spørgsmålgentagelsessekvens til at angive at det er et interview⁵, og det diskursindivid der skal konfigureres som spørgeren, er således en tredje, journalisten.

Den trunkeerede spørgsmålgentagelsessekvens bruges også i rådgivnings- og brugsanvisningssammenhænge som i (15) og (16):

- (15) **Hvordan man viser respekt for de døde og ærer Jehova**
Sorg og smerte er naturlige følelser når døden berøver os en vi holder af. (Johannes 11:33, 35) Det er et passende udtryk for kærlighed at man viser agtelse for den afdødes minde og sørger for en anstændig begravelse. (*Vagttårnet*, 1/1-2005: 30).
- (16) **Hvorfor du bliver snydt af en annonce, der lover en brille til bare 300 kr.** (Synoptikannonce)

Hvorefter der forklares hvordan man gør det og hvorfor man bliver det. I brugsanvisnings- og rådgivningskonteksterne kan man sige at hv-spørgsmålet med neutral ledstilling og det efterfølgende svar svarer på et (eventuelt af afsender optænkt) behov for oplysning (*hvad, hvor, hvem, hvis*), begrundelse (*hvorfor*) eller anvisning på fremgangsmåde (*hvordan*). Det diskursindivid der skal instantieres, er snarere MAN end læseren/modtageren, et kollektiv af individer, inklusive modtageren, der afgrænses ved netop at have det behov for oplysning osv.

5. Og jeg kan som læserservice oplyse at Kira Eggers og David Niensens forhold ikke holdt. Det har jeg fra *Kig Ind*. (*Flash* og *Kig Ind* læser jeg naturligvis kun fordi de ligger og flyder på møntvaskeriet og der ikke er andet at læse når jeg er færdig med min medbragte *Information*).

Opsummerende kan man sige at hv-spørgsmål med deklarativ ledstilling i samtaler bruges til førstegangsspørgsmål, inklusive retoriske spørgsmål, jf. (11). I skrevne tekster (og jeg ser bort fra tekster hvor der indgår samtaler / dialoger) er hv-spørgsmål med deklarativ ledstilling retoriske spørgsmål.

Hv-spørgsmål med neutral ledstilling er i samtaler det konstituerende element i en spørgsmålsgentagelsessekvens. I skrevne tekster er sekvensen trunkeret, og den neutrale ledstilling bærer en instruks om at indlæse en spørgende dialogpartner. Den spørgende dialogpartner kan instantieres som en tredje, som MAN eller som læseren/modtageren afhængigt af konteksten.

3. Et skridt videre via samtaleanalysen

Jeg undersøgte som udgangspunkt hvilken betydningsforskel der måtte være mellem hv-spørgsmål med henholdsvis deklarativ og neutral ledstilling, udgangspunktet var altså en grammatisk / topologisk problemstilling. Resultatet af undersøgelsen kan jeg stadigvæk skrive ind i kataloget over hvilke betydninger der er kodet i det danske sprogsystem. Men jeg er også kommet ud over den rent grammatiske undersøgelse fordi hv-spørgsmål med neutral ledstilling er konstituerende for en sekvens, et fast mønster i samtaler. Inden for konversationsanalysen (CA) ville man kalde spørgsmålsgentagelsessekvensen for en sidesekvens, og jeg har faktisk fået øje på en ny type side-sekvens. Termen er først introduceret af Gail Jefferson som definerer det som et fænomen der “constitutes a break in the ongoing activity” (1972: 294). Sidesekvenser kan være af forskellig natur, gående fra noget tematisk afklarende, som Koenig (in preparation) gør rede for i artiklen “Question Initiated Oblique Sequences: A recipient’s practice in Multi-Unit Turn environments”, til simple afklaringspørgsmål, fx ekkospørgsmål, (17):

- (17) A: Der var han lige ude med snøren
 B: Der var han lige ude med **hvad?**

Ekkospørgsmålet er et afklaringspørgsmål til noget asserteret, hvor spørgsmålsgentagelsen er et spørgsmål til et spørgsmål.

Set i forhold til samtaleanalysens genstandsområde, er spørgsmålgentagelsessekvensen en sidesekvens der kan realiseres på to måder: enten ved det grammatisk kodede, altså neutral ledstilling i hv-spørgsmål i hovedsætninger, eller ved hjælp af en *om*-sætning der fungerer som hovedsætning med selvstændig sproghandlingsværdi, jf. eksempel (7), som jeg gentager som (18) i forkortet form:

- (18) A. mm mm du er dygtig i skolen? (p)
 B. **om jeg er dygtig?**
 A. mm
 B. hø (p) nej (pp) jeg ligger sådan (pp) ah jeg kan da godt følge med

I *om*-sætningen kan det som sagt ikke være den neutrale ledstilling der giver instrukser om spørgsmålgentagelsen – *om* styrer neutral ledstilling, så der er intet valg mellem ledstillingsmønstre. Og der er i øvrigt andre eksempler på neutral ledstilling i hovedsætningsbrug hvor der ikke er tale om spørgsmålgentagelse:

(19) At du ved det

(20) Hvis du gør det

En eventuel fælles betydning af neutral ledstilling i hovedsætninger skal findes på et mere abstrakt niveau end det iværksættelse af en spørgsmålgentagelsessekvens ligger på. Det der er fælles for hv-spørgsmål med neutral ledstilling og *om*-sætninger brugt som hovedsætninger, er deres polyfonistruktur – de iscenesætter alle en spørgende dialogpartner – spørger til **om det** var spørgsmålet, i (21) er der en smuk ophobning:

- (21) Herfra tog han en færge til England og blev fundet, våd og identitetsløs, på en strand i grevskabet Kent.
Hvorfor han tog til England? Hvorfor alle mærker var skåret ud af tøjet? Om han ville begå selvmord? Han husker det ikke, siger hans advokater. (Information, 1/9 2005).

Den polyfone instruks skal derfor findes i det de har tilfælles. Det er ikke tilstrækkeligt med ledstillingen og hovedsætningsbrug (det rent

grammatiske), og konklusionen må være at den polyfone instruks ligger i en pakkelsesløsning af både noget grammatisk og noget semantisk. Det semantiske kommer fra hv-ordene og *om*'s fælles betydningsområde som er det spørgende. Den polyfone instruks ligger altså i:

en konjunktion / pronomen med et spørgesem + neutral ledstilling + selvstændig sproghandlingsværdi (hovedsætning)

Alle 3 elementer er nødvendige for instruksens om spørgsmålsgentagelse. Til den udtømmende beskrivelse af den polyfone instruks om spørgsmålsgentagelse mener jeg også hører et intonationselement. Jeg vil her vende tilbage til (9), gengivet som (22), det er eksemplet hvor interviewerens G stiller et uklart spørgsmål som udløser en række spørgsmålsgentagelser (markeret med fed):

- (22) 1. G: Hvordan ville I rangordne dem i forhold til jeres egen afdeling?
 2. J: **Hvordan det er eller hvordan vi synes det skal være**
 3. N: **Hvad der er vigtigst for os af alle de ord her**
 4. A: **Eller hvad vi oplever til hverdag**
 5. C: *Hvad I oplever i hverdagen ikke*

I den kursiverede linje 5 præciserer den anden interviewer, C, hvilken af de nævnte muligheder for svar interviewerne er ude efter. Strukturelt indeholder sætningen i linje 5 hele pakken af den polyfone instruks om spørgsmålsgentagelse, men den iværksætter ikke nogen spørgsmålsgentagelse, den repræsenterer tur 3 i spørgsmålsgentagelsessekvensen, bekræftelsen på at **det var** spørgsmålet. Til at præcisere hvilken type gentagelse det så drejer sig om i dette tilfælde, kan man finde stof i "gentagelsesforskningen" som hører under dialogforskning (herunder også CA), bredt forstået som analyse af dialoger, hvor fænomenet gentagelse har mange forskellige betegnelser; repetition, reformulering, reparation fx (se Norén (1999: 30f) for en oversigt), og jeg vil her referere til Perrin m.fl. (2003) som inden for Roulets "dialogiske" skole (Roulet 1987 og 2000), specielt med udgangspunkt i hans diafonibegreb, har lavet en udførlig kategorisering af typer af gentagelser i samtaler efter deres funktion. Spørgsmålsgentagelsen ville falde under deres type "confirmation request", bekræftelsesanmodning, – ligesom ekkospørgs-

målet gør det, og de skelner netop mellem to funktioner som ordret gentagelse kan have, hvor den eneste forskel ligger i intonationen. Bekræftelsesanmodningen har spørgende intonation, og typen som de kalder “positive reply”, positivt svar, har bekræftende intonation. (Gail Jefferson kalder det “affirmative repeat” (1972: 310)). C’s replik i (22), linje 5, ville netop falde i positivt svar-kategorien. Den polyfone instrukspakke for spørgsmålgentagelse skal derfor udvides med et fonetisk element for at udelukke ordrette gentagelser der fungerer som positivt svar i samtaler:

spørgende intonation

en konjunktion / pronomen med et spørgesem + neutral ledstilling + selvstændig sproghandlingsværdi (hovedsætning)

Set fra samtalevinklen kan man sige at spørgsmålgentagelsen er en type gentagelse som er konstituerende for en sidesevens, og som er kodet i en polyfonisk instrukspakke hvori der indgår et fonetisk, et semantisk og grammatisk elementer.

4. Diskussion

Jeg er i min undersøgelse gået ud fra den tektnære iagttagelse at hv-spørgsmål i hovedsætninger optræder både med deklarativ og neutralt ledstillingsmønster, og jeg forfulgte iagttagelsen med belæg i en af grundantagelserne i Dansk Funktionel Lingvistik (Engberg-Pedersen m.fl. 2005), nemlig at en udtryksforskel afspejler en betydningsforskel. Den grundantagelse er kompatibel med den instruktionelle semantik som er en del af den sproglige polyfoniteori ScaPoLines grundlag. Den betydningsforskel jeg i det foregående har argumenteret for der er mellem de to ledstillingsmønstre i hv-spørgsmål, skal henføres til hv-spørgsmålenes funktion i samtaler, og det er først efter at funktionen var afdækket at jeg kunne sige at den neutrale ledstilling i hv-spørgsmål indgår i en instrukspakke om et polyfont fænomen. Det polyfone fænomen er spørgsmålgentagelsen som iscenesætter en spørgende dialogpartner, og samtaleanalytisk er den konstituerende for en spørgsmålgentagelsessekvens – både for den fuldt udfoldede i samtaler og den trunkerede på skrift.

Det polyfone fænomen er altså instrukspakken som instruerer om at man i konfigurationen skal instantiere med et diskursindivid som har rollen som spørgende dialogpartner. Den instruerer ikke om hvilket diskursindivid, det skal afgøres via konteksten. Dette at instrukspakken indeholder et fonetisk, et semantisk og grammatiske elementer, viser for mig at se polyfoniteoriens berettigelse fordi man med de polyfoniske briller kan få øje på en konstant betydningseffekt som man gennem rene fonetiske, semantiske eller grammatiske analyser ikke ville kunne gøre fyldestgørende rede for.

I forhold til ScaPoLine og de fremtidige undersøgelser af hvordan polyfoni er kodet i sprog, har jeg med min analyse peget klart på at det i dette tilfælde var givende at tænke i instrukspakker, og det er måske ikke det eneste tilfælde.

I forhold til den funktionelle grammatik er polyfoni et betydningsområde (blandt mange andre betydningsområder) som kan være, men ikke behøver at være, grammatisk kodet. Erkendelsen af at et polyfont fænomen kan være kodet i en instrukspakke – eller en kodningspakke – kunne måske inspirere til at tænke kodningspakkemuligheden ind i den funktionelle grammatik generelt. Der kunne være andre tilfælde hvor en betydningseffekt ikke kun kan henføres til ét strukturelt modsætningspar, men hvor flere går sammen om at skabe betydningseffekten.

Henvisninger

- Andersen, Nina M. (1998). Det fremmede ord og dets anvendelighed, i *Bachtin. Kultur og Klasse* 86, Lise Busk Jensen et al. (red.). Medusa. 95-116.
- Andersen, Nina M. (2002). *I en verden af fremmede ord. Bachtin som sprogbrugsteoretiker*. København: Akademisk forlag.
- Andersen, Nina M. (2004). Polyfoni og Bachtin, *Sproglig polyfoni. Arbejds-papirer 1*. Roskilde. Skrifter fra dansk og public relations. 3-16.
- Ducrot, Oswald (1984). *Le dire et le dit*. Paris. Les éditions de Minuit.
- Engberg-Pedersen, Elisabeth m.fl. 2005. *Dansk Funktionel Lingvistik*. Københavns Universitet.
- Heltoft, Lars og Erik Hansen (på vej). *Grammatik over det Danske Sprog*. Forprint. Roskilde Universitetscenter.

- Høy, Ulrik (2004). *Men... Artikler og essays 1979-2004*. København: Lindhardt og Ringhof.
- Jefferson, Gail (1972). Side sequences, i David Sudnow (red.) *Studies in Social Interaction*. New York: The Free Press. London: Collier-Macmillan. 294-338
- Koenig, C. J. (in preparation). Question Initiated Oblique Sequences: A recipient's Practice in Multi-Unit Turn Environments.
- Norén, Coco (1999). *Reformulation et conversation. De la sémantique du topos aux fonctions interactionnelles*. *Studia Romanica Upsaliensia* 60. Uppsala Universitet.
- Nølke, Henning (1989). Polyfoni. En sprogteoretisk indføring. *Ark* 48, juli 1989. Handelshøjskolen i København.
- Nølke, Henning (1994). *Linguistique modulaire*. Louvain – Paris: Peeters.
- Nølke, Henning, Coco Norén og Kjersti Fløttum (2004). *ScaPoLine. La théorie scandinave de la polyphonie linguistique*. Paris: Kimé.
- Perrin, Laurent, Denise Deshaies og Claude Paradis (2003). Pragmatic functions of local diaphonic repetitions in conversation, *Journal of Pragmatics* 35 (2003). 1843-1860.
- Polyphonie – linguistique et littéraire. Lingvistisk og litterær polyfoni. Documents de travail/arbejdsrapporter*. Roskilde: Samfundslitteratur.
- Roulet, Eddy, A Auchlin, J. Moeschler, C. Rubattel og M. Schelling (1987). *L'articulation du discours en français contemporain*. Bern: Peter Lang. 2. udg.
- Roulet, Eddy (2000). L'organisation polyphonique d'une conversation et d'une sous-conversation de Nathalie Sarraute, *Polyphonie – linguistique et littéraire. Lingvistisk og litterær polyfoni* II, septembre 2000. Roskilde: Samfundslitteratur. 1-18.
- Therkelsen, Rita (2004). Polyfoni som sproglig begrebsramme og som redskab i tekstanalysen, *Sproglig polyfoni. Arbejdsrapporter 1*. Roskilde: Skrifter fra dansk og public relations. 79-109.
- Therkelsen, Rita (2005a). Sprogligt polyfoninetværk, i Peter Widell og Mette Kunøe (udg.) *10. Møde om udforskningen af Dansk Sprog*. Århus. 349-358.
- Therkelsen, R. (2005b). Kodning af spørgsmålgentagelse på dansk, *Sproglig polyfoni. Arbejdsrapporter 4*. Roskilde: Skrifter fra dansk og public relations. 89-103.